

Litteratur

ERIK ANNERS:

Grundlag och egendomsskydd

Det är tyvärr inte alltför ofta man träffar på jurister, som har förmåga att diskutera centrala rättspolitiska problem på ett sådant sätt att fackmannen har verklig behållning av deras insats och lekmannen förstår vad de säger.

Till så mycket större nytta är den bok, som Ulf Brunfelter och Mats Svegfors publicerat under ovan givna titel (Akademilitteratur). De båda herrarna har företagit sig något så allvarligt som att ge en på en gång statsrättslig och civilrättslig analys av problemen kring egendomsskyddet. Som naturligt är handlar framställningen mest om fast egendom, men kommer också in på så närliggande ämnen som Meidnerfondernas karaktär av konfiskation och skattelagstiftningens grundprinciper.

Boken är emellertid mera än ett juridiskt-tekniskt debattinlägg. Den har till syfte både att orientera allmänheten om det olyckliga rättstillstånd som för närvarande består genom den socialistiskt inspirerade lagstiftningen på området och att visa hur nödvändig en omprövning av nu gällande regler är. Vad mera är, författarna lägger fram konstruktiva förslag, som även vid närmare granskning visar sig väl genomtänkta. Dessa förslag borde beaktas av regeringen och förhoppningsvis få bli utgångspunkt för ett antal välbehövliga lagstiftningsreformer.

Förf har sålunda alldeles rätt när de framhåller att den nuvarande grundlagstexten: "Varje medborgare skall vara tillförsäkrad ersättning enligt grunder som bestämmes i lag för det fall att hans egendom tages i anspråk genom expropriation eller annat sådant förfogande" måste förtydligas. För socialdemokraterna inrymmer den formell möjlighet att i framtiden ge ersättning av allena symbolisk karaktär. Med fäste i uråldrig svensk rättstradition (och borgerliga värderingar) bör det i stället, som förf föreslår heta: "Vid expropriation eller jämförbart förfogande skall ersättning utgå som

motsvarar (alternativt gottgör) förlusten". Får jag föreslå termen "gottgör". Den är mera adekvat i förhållande till förf:s likhetsprincip beträffande de som drabbas av expropriation och de som inte gör det och har språkligt skarpare kontur. Den betyder ju att hålla någon skadeslös, vilket är just vad förf åsyftar.

För att visa hur centrala de frågor, som förf behandlar, måste vara i dagens rättspolitiska debatt, tillåter jag mig att citera följande: "Den här diskuterade frågan om ett materiellt inriktat lagstiftningsbegrepp och krav på likvärdig behandling i tillämpningen av lagen, måste från konstitutionell synpunkt vara en central fråga, då det gäller att motverka godtycke i samhällsmaskineriet. Finns inga spärrar mot en godtycklighet i tillämpningen, riskerar man att snart sagt alla befogenheter kan bli politiskt beroende och naturligtvis därmed direkt styrda av politikerna – jämför härtill Tingstens kända tes om sambandet mellan politisk frihet och en egendomsordning som icke är socialistisk. Även socialistiska teoretiker torde emellertid erkänna värdet av kravet på likvärdig behandling inför lagen i den praktiska tillämpningen. Ett materiellt inriktat lagstiftningsbegrepp borde därför kunna finna plats i en modern författning."

Alla socialistiska teoretiker torde emellertid inte vara pålitliga på den punkten. Eller hur skall man tolka t ex Erlanderassistenten Björn von Sydows förslag nyligen att högsta domstolens och regeringsrättens domar skulle fastställas av regeringen? Han vill nämligen inte ha någon lagprövningsrätt för domstolarna utan anser att den politiska maktviljan skall slå igenom direkt också i rättstillämpningen.

Ulf Brunfelter och Mats Svegfors rör sig i en tankevärld som ligger på ljusårs avstånd från von Sydows krassa maktfilosofi. De tänker nämligen som västerländska jurister och som försvarare av tvåtusenårig rättskultur.